

Karin Slättberg
Samhällsbyggnadsenheten
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 GÖTEBORG

Frågan om betydande miljöpåverkan till följd av förslag till detaljplan för fastigheten Torp 2:5, Bostäder väster om Häradsbron i Lerums kommun

Lerums Naturskyddsförening (LNF) har tagit del av en skrivelse 2012-12-07 från Lerums kommun till Samhällsbyggnadsenheten på länsstyrelsen. I skrivelsen redovisar kommunen kortfattat detaljplaneförslaget konsekvenser för Sävåns strandområde och avslutar:

"Kommunen har upprättat en ny behovsbedömning som visar att planens genomförande inte längre bedöms innebära någon betydande miljöpåverkan och därför kommer kommunen inte att upprätta MKB enligt Miljöbalkens 11 kapitel.

Kommunen önskar att få länsstyrelsens yttrande i frågan."

Efter noggrann genomgång av planhandlingarna anser LNF att kommunen har dragit felaktig slutsats i frågan om planförslaget innebär betydande miljöpåverkan. LNF hävdar att så är fallet och vill uppmärksamma länsstyrelsen på följande förhållanden.

Geotekniska förhållanden och påverkan på Sävåån

Enligt planbeskrivningen och den fördjupade stabilitetsutredning som utgör geotekniskt underlag består de översta jordlagren på planfastigheten av flytbenägen siltjord. Det finns därför avsevärd risk för utflytning av uppslammad silt i Sävåån under schaktningsarbeten.

Enligt stabilitetsutredningen kräver byggande enligt planförslaget betydande avschaktning av den branta slänten utmed Sävåån. Slänten närmast ån lutar idag ca 1:1 och skall schaktas ned till 1:3 ovanför överkanten på erosionsskyddet på nivån +24,5. Detta gäller rimligen under förutsättning att erosionsskyddet är intakt och inte skadas under schaktningen.

Erosionsskyddets status är emellertid inte tillfredsställande klarlagd, framför allt under vattenytan: *"Befintliga erosionsskydd bedöms, enligt okulär besiktning, vara i stort intakta."* Att så inte är fallet genomgående konstaterades vid LNF:s besök 2012-12-18. Nedanför den stora boken finns ett tydligt avbrott i erosionsskyddet.

Det är uppenbart att enbart okulär besiktning inte är tillfredsställande som underlag för att avgöra om det befintliga erosionsskyddet ger långsiktig stabilitet utan åtgärder i åns botten eller strandlinje. Denna slutsats bestyrks ytterligare av följande konstaterande i stabilitetsutredningens bilaga C1:

"Befintligt erosionsskydd har antagits vara ca 0,3 m tjockt och sträcker sig från åbotten och upp till nivå +25."

Det är enligt LNF:s uppfattning inte tillfredsställande att avgöra eventuell betydande påverkan på riksintresset baserat på osäkra antaganden och okulärbesiktning.

Planbeskrivningen anger:

"Avschaktning bör utföras på ett så skonsamt sätt som möjligt så att befintlig trädvegetation kan bevaras."

Den befintliga trädvegetationen beskrivs på följande sätt:

"Vegetation i strandlinjen, som är svårast att återplantera och av störst värde för fiskfaunan, står inom det befintliga erosionsskyddet och kommer därför inte att påverkas av de nu aktuella geotekniska åtgärderna."

Detta är en missvisande beskrivning som inte överensstämmer med verkligheten. Det är endast spridda träd som växer direkt i erosionsskyddet. Risken är avsevärd att dessa träd skadas vid schaktning eller måste tas bort, om erosionsskyddet vid närmare undersökning visar sig vara otillräckligt och måste förbättras eller kompletteras. Under alla omständigheter innebär avschaktningen från lutning 1:1 till 1:3 närmast strandkanten ett mycket påtagligt ingrepp i riksintresset som avsevärt förändrar vegetationsförhållandena i åns ravin.

Den planerade byggnaden med 15 våningar kräver omfattande stödpålning som grundläggning. Planområdet är glest undersökt, varför slutsatser beträffande pålningsdjup, inverkan av pålningen mm är osäkra. Kompletterande undersökningar krävs enligt konsultens redovisning. Detta innebär även att tilltänkta grundläggningsarbetens inverkan på Sävån för närvarande inte går att klarlägga, dvs det finns inte tillräckligt geotekniskt underlag för att ens avgöra om grundläggningen av byggnaden innebär betydande miljöpåverkan på ån och i så fall påverkans omfattning.

Vattenverksamhet?

För vattenverksamhet krävs tillstånd enligt miljöbalkens kap 11, där det också framgår vad som är tillståndspliktig vattenverksamhet.

Enligt miljöbalkens 11 kap 2§ avses med vattenverksamhet bland annat *"bortledande av vatten från eller grävning, sprängning och rensning i vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge"*.

Vidare anges i 11 kap 4§: *"Med vattenområde avses ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd."*

I planbeskrivningens avsnitt *"Geotekniska rekommendationer"* anges att åbrinkens släntlutning måste minskas genom avschaktning ner till nivån +24,5 meter (överkant erosionsskydd). I avsnittet *"Vattennivåer"* redovisas att SMHI har beräknat att

dygnsvärdet av högvattenföring med 100 års återkomsttid är +26,0 meter. År 2100 beräknas motsvarande nivå bli +26,2 meter och med 70% tillägg +27,3 meter.

Med beaktande av vad som anges i miljöbalkens 11 kap och angivet beräknat högsta vattenstånd kan konstateras att avschaktningen åtminstone nedanför nivån +26,0 kräver tillstånd för vattenverksamhet. Denna fråga är över huvud taget inte övervägd i planförslaget.

Betydande miljöpåverkan?

I dokumentet Behovsbedömning redovisas kriterierna för när en plan eller ett program kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Två av punkterna är aktuella ifråga om det aktuella planförslaget och övriga planförslag som utgår från programmet för Lerums centrum. Här refereras punkterna inte i negerad form som i kommunens dokument.

- På ett betydande sätt påverkar några områden eller natur som har erkänd nationell eller internationell status, t ex riksintressen eller naturreservat.
- Påverkar Natura 2000-områden eller andra särskilt skyddade områden och därmed kräver tillstånd enligt 7 kap 28§ MB.

Enligt LNF:s uppfattning påverkar planförslaget riksintresset Sävån på ett betydande sätt. Avschaktning måste enligt ovan ske i Sävåns vattenområde. Avschaktningen av slänten ner till överkanten av erosionsskyddet innebär dessutom att all träd- och buskvegetation inom riksintresset utom eventuellt spridda träd i erosionsskyddet måste avverkas. Att så är fallet ifråga om avschaktningens omfattning framgår av kartan i bilaga E till den fördjupade stabilitetsutredningen.

I planbeskrivningen hävdas att planens ekologiska konsekvenser på Sävån skulle vara av tillfällig natur:

”Markytorna som tas i anspråk för bebyggelse är i huvudsak redan ianspråktagna och hårdgjorda. Åtgärder som krävs för att säkerställa stabiliteten kommer dock att tillfälligt påverka naturvärdena utmed Sävån, då befintlig vegetation kommer att påverkas. Naturmiljön ska återskapas med en vegetationsridå utmed ån. Vegetation i strandlinjen som hänger över ån kommer delvis att kunna sparas för att behålla skuggningen av vattenytan. Långvarig påverkan har inte bedömts uppkomma, inte heller påtaglig skada på riksintresset.”

LNF delar inte denna missledande beskrivning. Strandbrinken kommer att schaktas ned och eventuella återplanterade träd kräver åtminstone några årtionden för att rimligt ersätta nuvarande träd. Det är enligt LNF:s uppfattning frågan om både långvarig påverkan och påtaglig, bestående skada på riksintresset.

Med hänsyn till ingreppen i Sävån för erosionsskydd och ökad stabilitet ger de tre planförslagen (bron över Sävån, bostäder vid Torpskolan och bostäder väster om Häradsbron) tveklöst betydande påverkan på Sävåns riksintresse för naturvård, framför allt om den sammanlagda påverkan av de tre planförslagen beaktas. Denna sammanlagda påverkan beaktas över huvud taget inte i planförslaget.

Enligt LNF:s uppfattning ger dessutom de tre planförslagen som berör Säveån betydande indirekt påverkan på de båda Natura 2000-områdena Säveån övre och nedre.

Avslutande yrkande

Sammanfattningsvis tar LNF avstånd från planförslaget. LNF konstaterar att planen tveklöst innebär betydande miljöpåverkan. Planen ingår som del i ett större projekt för sammanhållen bebyggelse, köpcentrum och parkeringsanläggningar och vars samlade miljökonsekvenser fortfarande inte har utvärderats.

Lerums Naturskyddsförening önskar i likhet med kommunen att länsstyrelsen tar tydlig ställning till frågan om planförslaget innebär betydande miljöpåverkan på Säveåns riksintresse för naturvård, indirekt påverkan på Säveåns Natura 2000-områden samt behovet av ansökan om tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalkens 11 kapitel.

Lerums Naturskyddsförening

Olov Holmstrand
ordförande